

Josef Rais, Jan Volek. Poslední syn krále z rodu Přemyslovců,

diplomová práce ÚČD FF UK, vedoucí práce prof. Lenka Bobková, Praha 2024, 123 s.

Josef Rais si pro svou práci zvolil jednoho z posledních Přemyslovců, jehož životní příběh ho přitahoval z několika důvodů. Protagonista práce Jan zvaný Volek (cca 1290–1351) patřil mezi královské levobočky, dosáhl vysokých církevních hodností, a zároveň – jak diplomant dokázal – se aktivně podílel na politickém dění v Českém království v první fázi vlády Lucemburků. Navíc v historické literatuře vždy stál ve stínu hlubšího zájmu badatelů, z nichž mu nikdo nevěnoval rozsáhlejší studii či monografii. Autor se tudíž vydal na nepříliš prošlapanou cestu, což znamenalo shromáždit co nejvíce dokladů k životu a činnosti Jana Volka a poskládat z nich jeho osud (diplomatické písemnosti, kroniky, hmotné kulturní prameny), který se J. Rais zároveň promítnout do obecných trendů doby (viz širě použité literatury, včetně zahraniční).

Práci rozdělil do pěti kapitol, jimž předchází úvodní charakteristika tématu a uzavírá je střízlivě koncipovaný závěr. Diplomant přiznaně vychází ze závěrů své bakalářské práce věnované osudům a vzestupu Jana Volka v první fázi jeho života (do roku 1334). Ale – snad ze zbytečné skromnosti – již nezdůraznil, jak se v uvažování a hodnocení „svého hrdiny“ posunul dále, a to i vůči své studii úspěšně prezentované na studentské soutěži (získal za ni Šustovu cenu). Částečně své předchozí poznatky zakomponoval do 2. kapitoly, v níž se také nachází úvaha o údělu levobočků, zvláště ve vznešených rodinách, dotýká se též rozdílných zvyklostí v některých evropských zemích. Následuje přehledně pojatý život a kariéra Jana Volka před nástupem na olomouckých biskupský stolec (s. 21–28).

Do třetí části své práce nazvané *Ve službách církve a Lucemburků* autor z různých úhlů vměstnaných do pěti podkapitol popsal Volkovu cestu k biskupskému stolci a naplnění povinností úřadu na pozadí politické situace, zájmů panovníka i biskupova nezakryvaného vědomí příslušnosti k přemyslovskému rodu. Tvůrčím způsobem diplomant přistoupil k postižení vztahu Jana Volka nejen ke své poloviční sestře, královně Elišce, ale i ke králi Janovi a následně ke Karlovi. Současně sleduje Volkův vzestup v církevní kariéře až k jeho volbě olomouckým biskupem. Volkovu činnost v tomto úřadu hodnotí jako nepříliš nápadnou, ale ve své podstatě úspěšnou, neboť vedla ke stabilizaci poměrů v diecézi a zároveň pokračovala v linii dobrých vztahů k panovníkovi, jako jeho pravá ruka na Moravě, podobně jako tomu bylo za Přemyslovců.

Tuto pasáž práce vhodně doplňuje čtvrtá kapitola věnovaná Volkově zakladatelské a mecenášské činnosti. V ní autor vystihl prolínání Volkova osobního nasazení nejen jako biskupa, ale také – a možná především – jako Přemyslovce. Dobře tento postoj autor demonstroval na založení kláštera benediktinek v Pustiměři, jehož úlohu památníku přemyslovského rodu ještě zvýraznil král Karel, když klášter spojil s památkou na svou matku Elišku Přemyslovnu (a. 54) a přihlásil se tak zároveň k rodové kontinuitě, podobně jako ve své autobiografii. Přemyslovské kořeny lze hledat i ve výběru „nemódní“ řehole. V souvislosti s oprávněně zdůrazněné oblibě kultu sv. Anny v rodině nejstarších českých králů autor mohl ještě

zmínit diplomovou práci Alžběta Semrádové, *Ikonografie a kult svaté Anny v Čechách v období středověku* (FF UK, 2018).

Na popsané úvahy pak logicky navazuje pátá kapitola, v níž se autor zamýšlí nad jednotlivými Přemyslovci, kteří žili ve 14 století a klade si otázku, na kolik přispěli ke zdůrazňované kontinuitě v linii vládnoucích rodů Přemyslovců a Lucemburků. A právem tuto tezi chápe jako východisko k dalším úvahám o dynastické koncepci v českých dějinách.

Text doplňuje seznam pramenů a literatury a pečlivě zvolené, graficky hezky zpracované obrazové přílohy (jen horizontálně zpracovaná genealogická tabulka a jedna fotografie jsou chybně vevázány). Pochválit je třeba také vypracování poznámek. Grafická úprava textu je přívětivá. V celku čtivý text jen na více místech poněkud ruší opakování slov, přemíra ukazovacích zájmen a některé neobratné formulace či vazby (např. vazby s „to“).

K obhajobě navrhuji k diskuzi dvě otázky:

1. Lze na příkladu postavení a kariéry Jana Volka odvodit postoj krále Jana k přemyslovské panovnické tradici a zda s ní „král cizinec“ ve svých mocenských koncepcích pracoval?
2. Byl podle Vašeho názoru Jan Volek víc biskupem nebo politikem, nebo šlo o spojitě nádoby?

Celkově považuji diplomovou práci J Raise za velmi zdařilou, inspirativní a nápaditou. Vypracována je s velkým zájmem a snahou o hledání nových interpretací zdánlivě známých skutečností. Ráda ji doporučuji k obhajobě s předběžným hodnocením výborně.

Praha 27. května 2024

prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc.
školitelka